

II RIIGIKOGU

9. istungjärk. **Protokoll nr. 285 (33).** 1925. a.

II Riigikogu koosolek 27. novembril
1925. a. kell 10 hom.

Kokku on tulnud 80 Riigikogu liiget.

Valitsuse looshis: haridusminister **H. B. Rahamägi**,
töö-hoolekandeminister **Chr. Kaarna**,
portfellita minister **K. Ast**.

Päevakord:

1. Konsulaarseadustiku muutmise seadus — III lugemisel.
2. Üldise arvepidamise seaduse (S. K. VIII k. 2. j. 1914. a. väljaanne) § 373. märkus 1. muutmise seadus — II lugemisel.
3. Majanduskoolide seadus — II lugemisel.
4. Tööstusliikude koolide seadus — II lugemisel.
5. Vabatahtliku tuletõrje ühingute tuletõrje komandode liikmete pensioni- ja toetusraha seadus — II lugemisel.
6. Posti-telegraafi seaduse täendamise seadus — II lugemisel.
7. Notariaalseaduse VI jaotuse (S. K. XVI k. I j. 1914. a. väljaanne) muutmise seadus — II lugemisel.
8. Ainete hindade ja veokulude üle andmete kogumise seadus — II lugemisel.
9. Randvere-Piirita tee õiendamiseks maa võõrandamise seadus — II lugemisel.
10. Hangeldamise (spekulatsiooni) ja liigkasuvõtmise vastu antud määruse § 19. muutmise seadus — II lugemisel.
11. Tööliste haiguse korral kindlustamise seaduse muutmise seadus — II lugemisel.
12. Endise Eestimaa avaliku hoolekandeametuse varanduste Tallinna linnale andmise seadus — II lugemisel.
13. Üldise arveseaduse täendamise seadus — II lugemisel.
14. Tsiiviilkohtupidamise seaduse muutmise seadus varanduste aresti alla panemise, hoiuleandmise ja müügi asjus — II lugemisel.
15. Piimasaaduste väljaveo kontrolli seaduse muutmise seadus — II lugemisel.
16. Seisuste kaotamise seaduse muutmise seadus — II lugemisel.
17. Põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seadus — II lugemisel.
18. Välismaalastele kinnisvarade omandamise ja kasutamise keelu osalise kaotamise seadus — üldkommissjoni ettepanek.
19. Eesti riigikontrolli ajutise seaduse täien-damise seadus — riigikontrolli seaduse komisjoni ettepanek.
20. Tsiiviilkohtupidamise seaduse muut-mise seadus kohtuotsuste täitmise asjus — üldkommissjoni ettepanek.
21. Petserimaal ja Narva-tagusel maa-alal valla vaestelastele asutamise seadus — üldkommissjoni ettepanek.
22. Sõjaministeeriumile laske- ja laagri-platsi asutamiseks Petseri maakonnas tarvili-kude maa-alade sundvõõrandamise seadus — üldkommissjoni ettepanek.
23. Riigitööliste ühekordse toetuse seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.
24. Riigi turbatööstuse põhimäärused — I lugemisel.
25. Riigiteenijate ühekordse palgalisa sea-dus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.
26. Riigiteenijate ühekordse toetuse seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.
27. Ühingute ja nende liitude seadus — üldkommissjoni ettepanek.
28. Ühingute, seltside, ühisuste ja nende liitude registreerimise seadus — üldkommissjoni ettepanek.
29. Mõnede seltside, ühisuste ja nende liitude likvideerimise seadus — üldkommissjoni ettepanek.
30. Falkspargi Tallinna linnale üleand-mise seadus — üldkommissjoni ettepanek.
31. Eesti vabariigi keele seadus — üld-kommissjoni ettepanek.
32. Vähemusrahvuste keelte seadus — üld-kommissjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab esimees **A. Rei**.

Sekretäri kohal abisekretäär **L. Raudkepp**.

Koosolek algab kell 10.25 min.

1. Päevakorra Juhataja **A. Rei**: Avan
muutmise. Riigikogu koosoleku.

J. Luur (krst) : Teen
ettepaneku, päevakorra 25. punkt võtta 3. punk-

tiks. See on riigiteenijate ühekindse palgalisa seadus, mis iseenesest väga kiire iseloomuga. Tänapäevakord on pikk ja ei või loota, et jõuaksime 25. punkti juurde, kuna aga tarvilik on seaduseelnõu käesoleval nädalal I lugemisel vastu võtta, et ta juba 5. detsembriks jõusse astuks ja riigiteenijatele palgalisa välja makstaks.

A. Anderkopp (töer), kohalt: Ma toetan härra Luur'i ettepanekut.

K. Tamm (põl): Päevakorra-punkt 11 on tööliste haiguse korral kindlustamise seaduse muutmise seadus. See seaduseelnõu esitati Riigikogule lugupeetud rkl. härra Johanson'i poolt ja võeti vastu täies ulatuses töökaitse komisjoni poolt. Seaduseelnõu on aga väga lahkuminev seisukohtadest, mis kõik valitsused, kes sel alal seaduseelnõusid esitanud, avaldanud ja et arvata võib, et vahest ka uue loodava valitsuse seisukoht lahku ei lähe senniste valitsuste seisukohtadest, teen ettepaneku, see päevakorra-punkt päevakorrast välja jätta, et võimaldada loodaval valitsusel selle kohta seisukohta võtta.

J. Voiman (stp): Samadel motiividel, mida härra Luur ette kandis, teen ettepaneku päevakorra 23. punkt — riigitöölise ühekindse toetuse seadus — võtta 4. päevakorra-punktiks.

Juhataja **A. Rei**: Rkl. Luur'i poolt on ettepanek tehtud, võtta päevakorra 25. punkt — riigiteenijate ühekindse palgalisa seadus — kolmandaks päevakorra-punktiks.

Rkl. Tamm'e poolt on ettepanek tehtud, päevakorra 11. punkt — tööliste haiguse korral kindlustamise seaduse muutmise seadus — päevakorrast välja jätta.

Rkl. Voiman'i poolt on ettepanek tehtud, päevakorra 23. punkt — riigitöölise ühekindse toetuse seadus — võtta neljandaks päevakorra-punktiks.

Hääletamisele tuleb rkl. Luur'i ettepanek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Hääletamisele tuleb rkl. Tamm'e ettepanek. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 19 häält, vastu — 26, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Voiman'i ettepanek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Seega on päevakord kindlaks määratud.

2. Konsulaar-seadustiku muutmise seadus — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Luur** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri, §§ 1—3 ning konsulaarseadustiku § 109 lisa pealkirija § § 1—36.

Konsulaarseadustiku muutmise seadus.

§ 1. Konsulaarseadustiku (S. K. XI k. II osa 1903. a. väljaanne) § 109. juurde kuuluva lisa asemele pannakse maksma käesolevale seadusele juurdelisatud konsulaarmaksu tariif.

§ 2. Konsulaartalitused, mis välisriikide riiklikkude asutuste huvides ette võetud, on ainult siis konsulaarmaksust vabad, kui vastavad riigid sama hõlbustuse Eesti vabariigi riiklikkudele asutustele võimaldavad. Välisministril on õigus käesoleva paragrahvi alusel Eesti vabariigi nimel välisriikide valitsustega vastavaid kokkuleppeid sõlmida nootede vahetamise teel, mis ilma Riigikogu kinnitamiseta jõusse võivad astuda.

§ 3. Käesolev seadus astub jõusse kaks kuud pärast tema avaldamist.

Konsulaarseadustiku § 109. lisa.

Konsulaarmaksude tariif.

§ 1. Passide väljaandmise või pikendamise eest:

- a) välispasside eest kestvusega kuni 6 kuud . . . . . k. fr. 2.00
- b) välispasside eest kestvusega üle 6 kuu kuni ühe aastani . k. fr. 4.00

Märkus 1. Peale selles paragrahvis ettenähtud maksu peab konsul sisse nõudma passimaksu passiseaduses ettenähtud alusel ja suuruses.

Märkus 2. Passide väljaandmist Eesti merimeestele toimetatakse maksuta.

§ 2. Passi viseerimise eest:

- a) Eesti kodanikkudele . . . . . maksuta.
- b) väljamaalastele:
  - aa) ühekindse sissesõidu viisa eest . . . . . k. fr. 10.00
  - bb) mitmekordse sissesõidu viisa eest kestvusega kuni ühe aastani . . . . . k. fr. 25.00
  - cc) ühekindse läbisõidu viisa eest . . . . . k. fr. 1.00

Märkus. Välisministril on õigus kokkuleppel siseministriga: a) ette kirjutada passi viseerimise eest kõrgemate maksude võtmist nende riikide kodanikkudelt, kes Eesti kodanikkudelt samade talituste eest suuremaid makse võtavad, kui selles paragrahvis ette nähtud; b) sõlmida Eesti vabariigi nimel kokkuleppeid välisriikide valitsustega passi viseerimise eest võetavate maksude alandamise või ärakootamise asjus.

§ 3. Sündimise-, abiellumise-, haiguse-, surma-, elusolemise- või isikutunnistuse eest . . . k. fr. 4.00

Märkus. Tunnistused pensionisaamiseks on konsulaarmaksust vabad.

§ 4. Protokollide tegemise eest, millega mõnesugust sündmust või asjaolu tõestatakse, samuti ka testamentide hoiulevõtmise ja avamise protokollide eest . . . . . k. fr. 12.00

§ 5. Ärakirja, väljavõtte või õienduse väljaandmise eest konsulaadis peetavatest asjadest ja dokumentidest — kusjuures täieks leheküljeks arvatakse 36 rida, samuti ka poolik lehekülj — igalt leheküljelt . . . . . k. fr. 4.00

§ 6. Kinnitamine konsuli allkirjaga ja konsulaadi pitseriga ühes sissekandmisega konsulaadi raamatusse:

a) iga lepingu või ühekülge kohustuse eest, mis varandusliku toimuingu või raha peale hinnatava asja või tegevuse kohta käib ja mille kohta konsulaarmaksude tariifis eriliisi makse ette nähtud ei ole, võetakse dokumendis nimetatud toimuingu väärtusest 1%

Märkus. Teenistuslepingud on selles paragrahvis ettenähtud maksust vabad, kui kogu palk ei ulata 800 k. fr. aastas.

b) Ostu-müügi lepingute eest kauba üle, mis edasimüümiseks, ümbertöötamiseks või otsekoheseks tarvitamiseks tööstuses määratud, hoiule-

andmise- ning kindlustuslepingute eest (hüpoteegid välja arvatud, mis selle paragrahvi p. a alla kuuluvad) võetakse dokumendis nimetatud toimuingu väärtusest 0,2%

c) isiklike võlakohustuste, niisama nende väljaandmise kui ka pikenduse juures, ja vekslite ning viimaste protesteerimise eest kohustuse summast 0,2%

Märkus 1. Selle paragrahvi järgi võetava konsulaarmaksu alammäär on . . . . . k. fr. 4.00

Märkus 2. Kui toimuingu väärtust kindlaks teha ei saa, võetakse konsulaarmaksu . . . k. fr. 6.00

§ 7. Allkirjade algupärasuse õigekstunnustamise eest eelmises paragrahvis nimetatud aktidel, mis tehtud kohalikkude väljamaasutuste võimude või notaariuste juures ühes tõendusega, et need aktid tõeliselt selle maa seaduste järgi kokku seatud, võetakse . . k. fr. 4.00

Märkus 1. Volituste õigekstunnustamine pensionisaamiseks toimetatakse . . . maksuta.

Märkus 2. Raha vastuvõtmine volitustelt, kui summa suurus üle 800 k. fr. ei ulata, võetakse maksu summa suuruselt 0,5%
kuid mitte vähem kui . . . . . k. fr. 0.50

§ 8. Ärakirjade õigekstunnustamise eest, kusjuures täieks leheküljeks arvatakse 36 rida, samuti ka poolik lehekülj, võetakse igalt leheküljelt . . . . . k. fr. 2.00

Märkus. Dokumentidelt, mis kokku seatud Eesti keeles, alandatakse selles paragrahvis ettenähtud maksu 50% võrra.

§ 9. Tõlgete õigekstunnustamise eest, peale tõlkimistasu — 36 rida, samuti poolik lehekülj arvatakse täieks leheküljeks — võetakse igalt leheküljelt . . . k. fr. 4.00

Märkus. Selle õigekstunnustamise eest, et tõlge tehtud ja kinnitatud isiku poolt, kel selleks konsulaadi asukoha riigi seaduste või kommete järgi õigus, võetakse konsulaarmaksu käesoleva tariifi § 7. ettenähtud suuruses.

§ 10. Mitmesuguste dokumentide aktiraamatuse sissekandmise eest sellekohase soovi põhjal igalt raamaturealt . . . k. fr. 0.10

§ 11. Testamendiraamatuse testamentide ja igasuguste täienduste (codicille), kui ka testamendi tühistamise aktide testamendiraamatuse sissekandmise eest . k. fr. 20.00
peale selle igalt raamaturealt . . k. fr. 0.10

§ 12. Testamendi hoidmise eest kinnipitseritud pakis ühekordselt . . . . . k. fr. 50.00

§ 13. Varanduse üleskirjutamise eest ühes pitseerimisega või pitserite äravõtmisega ja sellekohase protokolliga tegemisega:

a) kui üleskirjutus konsuli või tema asemiku poolt tehakse, hindamise summast 1%

b) kui üleskirjutus kohalikkude võimude poolt sünnib, konsuli või tema asemiku juuresolekul, ühekordselt . . . . . k. fr. 10.00

Märkus. Konsulaartalitused Eesti merimeeste paranduse kaitseks toimetatakse . maksuta.

§ 14. Varanduse järelvaatamise eest esitatud nimekirja põhjal võetakse hindamise summast 0,25%

§ 15. Pitseerimise või pitserite äravõtmise eest, ühes sellekohase protokolliga tegemisega, ilma varanduse üleskirjutamisega k. fr. 10.00

§ 16. Dokumentide hoidmise eest, välja arvatud testamendid, kuus . . . . . k. fr. 2.00

Märkus. Hoiuleantud paki eest võetakse vahetasu kuue kuu eest ette.

§ 17. Raha, väärtpaberite ja väärtasjade

a) alahoidmise eest kuus . . . . . $\frac{1}{12}\%$
kuid mitte alla . . . . . k. fr. 2.00

b) sissenõudmise eest konsulaadi kaudu ühes väljaandmisega raha nõudjale või tema korraldusel mõnele teisele isikule objekti väärtusest 2%
kuid mitte alla . . . . . k. fr. 4.00

c) vastuvõtmise, väljaandmise või edasisaatmise eest objekti väärtusest 1%
kuid mitte alla . . . . . k. fr. 2.00

§ 18. Peale eelmises paragrahvis nimetatud varanduste hoidmise eest kuus hindamise summast, kusjuures poolik kuu loetakse täieks kuuks. . . . . $\frac{1}{6}\%$

Peale selle on varanduse hoiuleandja isik kohustatud maksma ruumi üüri, vahtide ja teised varanduse hoidmise ja ülespidamise kulud.

§ 19. Varanduse või kaupade müümisel avalikul väljapakumisel konsuli korraldusel või osavõtmisel, peale väljapakumise kulude katmise, müügi summast 1%

§ 20. Konsulaadist saadetava kutse, teatelehe, teadaande või muu teate eest . . . . . k. fr. 1.00

§ 21. Perekonnaseisu seaduses ettenähtud talituste eest:

a) sündimise registreerimine . k. fr. 2.00
b) laulatamine . . . . . k. fr. 10.00

§ 22. Sadamasse või reidile tulnud laeva iga netto-registertoni eest . . . . . k. fr. 0.01
kuid mitte alla . . . . . k. fr. 2.00

Märkus 1. Selles paragrahvis nimetatud vahetasu maksimisel tunnustatakse tasuta õigeks konsulaadis ettenäidatavad laeva ja tema koorma kohta käivad dokumendid ja antakse välja tunnistused laeva tervisliku seisukorra, laadimise ja lossimise üle.

Märkus 2. Ühte ja samasse sadamasse kalendriaasta vältusel teist, kolmat või neljat korda sissetulevatele laevadele alandatakse selles paragrahvis ettenähtud maksimumäär 50% võrra.

Märkus 3. Selles paragrahvis ettenähtud maksust on vabad:

- laevad, mis ühes ja samas sadamas või reidil vähem kui 24 tundi peatuvad;
- laevad, mis sadamasse või reidile ainult ballastiga tulnud ning sama ballastiga ka lahkuvad;
- laevad, mis tormi, havarii, sõjahädaohtu jne. tõttu sadamasse tulnud ning seda ainult hädasadamana tarvitavad, ilma

mingisuguse kaubandusliku operatsiooniga ja

- d) laevad, mis kalendriaasta vältusel ühesse ja samasse sadamasse rohkem kui neljandat korda sisse tulnud.

§ 23. Väljamaa laeva laadimise tunnistuse väljaandmise või niisuguste tunnistuste õigekstunnustamise eest . . . . . k. fr. 12.00

§ 24. Kauba päritolutunnistuse väljaandmise eest:

- a) kui kaubad Eestist pärit . . . k. fr. 3.00
b) kui kaubad ei ole Eestist pärit . . . . . k. fr. 20.00

Märkus. Kui konsul ainult tõestab, et tunnistus välja antud või õigeks tunnustatud asutuse või isiku poolt, kel selleks konsulaadi asukoha riigi seaduste või kommee järgi õigus, võetakse konsulaarmaksu käesoleva tariifi § 9. ettenähtud suuruses.

§ 25. Väljamaa laevale tervisliku seisukorra tunnistuse andmise (patente de Sante) või sarnase tunnistuse õigekstunnustamise eest . . . . . k. fr. 20.00

§ 26. Laeva musterolli kokkuseadmise kui ka iga muudatuse eest endises musterolis, ühes arvatud laevajuhi sellekohased teadaanded iga sisse- ja väljamärgitud isiku pealt . . . . . k. fr. 1.00

§ 27. Väljamaal ostetud laevale Eesti lipu ülestõmbamise tunnistuse andmise, samuti ka aegunud liputunnistuse asemel ajutise väljaandmise eest . . . . . k. fr. 6.00

§ 28. Meriprotesti kokkuseadmise eest . . . . . k. fr. 20.00

§ 29. Bodmerei laenu tegemise loa väljaandmise või laevahüpoteegi kinnitamise eest konsuli allkirja ja konsulaadi pitseriga ühes sissekandmisega konsulaadi raamatusse . . . . . k. fr. 6.00

§ 30. Konsulaartegevuse eest laeva havarii puhul ühekordselt ja peale selle hindamise summast . . . . . k. fr. 20.00
1/10%

§ 31. Konsulaadis sõlmitud laeva müügilepingu eest, kui ostja Eesti kodanik, kui ka müügiloa eest k. fr. 12.00

§ 32. Konsulaadis sõlmitud Eesti laeva müügilepingu eest, kui ostja väljamaalane, võetakse maksu müügi hinnast 1%

§ 33. Tunnistuste väljaandmise või õigekstunnustamise, kui ka konsulaadi poolt antava kirjaliiku õienduse eest, kui selle kohta tariifis teist maksu määratud ei ole k. fr. 1.00

Märkus. Konsulaatidesse sissetulevad palvekirjad või sooviavaldused, kui ka vastused nende peale on konsulaarmaksust vabad, kui käesolevas tariifis teisiti ette nähtud ei ole. Kui aga nimetatud palvekirjade täitmine kirjavahetuse teiste asutustega välja kutsub, võetakse konsulaarmaksu selles paragrahvis ettenähtud suuruses.

§ 34. Konsulaarmakse, mis selle tariifi §§ 1., 3., 4., 5., 7., 8., 9., 13., 16., 20., 33. tähendatud ei nõuta mitte nendelt Eesti kodanikudelt, kelle vaesuse konsul leiab tõestatud olevat.

§ 35. Konsulaarmaksud nõutakse sisse konsulaadi asukoha riigis maksvates rahaüksustes, kusjuures kuldfrankides kindlaksmääratud maksude teistesse rahaüksustesse ümberarvamist toimetatakse välisministri juhtnõõride järgi rahaministri nõusolekul. Välisministril on rahaministri nõusolekul õigus tarbekorral üksikutes riikides asuvates konsulaatides konsulaarmaksude sissenõudmist Eesti rahas korraldada.

§ 36. Kulud, mis konsulaatidel olnud talituste täitmise juures, mis seaduse põhjal või eraisikute soovil ette võetud, tasutakse viimaste poolt järgmistel alustel:

1) kulud, mis lähevad tasuks tõlkidele, asjatundjatele, käskjalgadele, niisama telegrammide, kuulutuste jne. peale, mis vastavalt kohalikkudele oludele ette võetud, samuti kulud, mis tekkinud mahajäänud või ärarajooksnud merimeeste Eestisse saatmisest või käesoleva tariifi artiklites 17. ja 18. ettenähtud objektide kinnitamisest, maksetakse konsulaadile tagasi tegelikkude väljaminekute suuruses;

2) juhtumisel, kui konsulaartegevus väljaspool konsuli asupaiga linna piiri tarvilik, kuid mitte lähemal kui kümme kilomeetrit, tasutakse konsulaadile sõidukulud tegelikkude väljaminekute suuruses ja peale selle isiklikkudeks kuluks konsulile iga alganud ööpäeva eest . . . . . k. fr. 25.00
konsuli poolt saadetud esitajale iga alganud ööpäeva eest . . . . . k. fr. 15.00

Juhataja **A. Rei**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

3. Üldise arvepidamise seaduse (S. K. VIII k. 2. j. 1914. a. väljaanne) § 373. märkus 1. muutmise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja puudumise pärast jääb arutamisele võtmata päevakorra 2. punkt.

4. Riigiteenijate ühekordse palgalisa seadus — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **E. Veberman**: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Käesolev seadus algatati rkl. Uibopuu ettepanekul, ja

arutamisel ühendati läbivaatamisel rahaasjanduse komisjoni hiljem sisse tulnud Vabariigi Valitsuse sellekohase ettepanekuga. Rkl. Uibopuu ettepanek läks senni tarvitamisel olevast korrast sellepoolest lahku, et rkl. Uibopuu ettepanekus oli ette nähtud, et poole kuu palga asemel riigiteenijatele välja antaks teatud fikseeritud summa vastupidises proportsioonis palgale ja otsekohesest proportsioonis sellele, kui võrd ametnikud elukalliduse all kannatavad. Nii oli selles eelnõus ette nähtud, et palgaredeli 16-h. palgaastmest kuni 8 palgaastmeni, Araabia nummeratsiooni järgi, oleks antud toetuseks kindel fikseeritud summa, nimelt 5000 marka, tähendab palgalistele, kes palka saavad kuni 6.800 marka. Järgmised riigiametnikud ja riigiteenijad, kes palka saavad 7.700 kuni 10.800, see on 4 a. astmest kuni 7 astmeni, oleksid saanud toetust 4000 marka ja riigiteenijad 4 astmest kuni 11 astmeni, kes saavad 11.700 kuni 18.000 marka, oleksid saanud toetust 3.000 marka. Rkl. Uibopuu ettepanekus palgasaajad palgaredelis Rooma numbritega, see tähendab kes üle 18.000 palka saavad, ei oleks sugugi

see kord palgalisa saanud. Muus osas läheb see ettepanek Vabariigi Valitsuse ettepanekuga ühte, kuna viimases on ette nähtud harilikus korras anda kõigile, kes riigikassast palka saavad, poole kuu palk toetuseks.

Rahaasjanduse komisjon, arutades mõlemad ettepanekuid ja arvesse võttes Vabariigi Valitsuse seisukohta, nimelt et Vabariigi Valitsus on oma esialgse ettepaneku põhimõtte juurde jäänud, — kõikidele poole kuu palk anda, otsustas seaduse arutamisel aluseks võtta Vabariigi Valitsuse ettepaneku, ja rkl. Uibopuu ettepanek võtta eelnõu juurde materjaaliks, mis ka tänasesse päevakorda on üles võetud selleks, et teda arutamisel ära võtta. Siiski ei leidnud rahaasjanduse komisjon võimaliku olevat täielikult selle põhimõttega ühineda, mis senni toetuse andmisel maksmas oli, et kõigile tuleb anda poole kuu palk, vaid võttis arvesse, et vähema palgasaajate olukord võrdlemisi palju raskem on, kui kõrgema palga saajatel. Rahaasjanduse komisjon otsustas seepärast alamkomisjoni ettepanekul Riigikogule esitada teatud kompromis-ettepanek. Selle ettepaneku vastu ei vaieldud Vabariigi Valitsus sel kujul, nagu see praegu Riigikogule esitatud on, olgugi et rahaminister arvas tarvilikuks teha mõne väikese paranduse. Komisjoni poolt Riigikogule esitatud ettepanekus on aluseks võetud põhimõte, et kõigile tuleb anda poole kuu palk kuni 9. palgaastmeni. Need aga, kes alla seda palka saavad, see on 10. astmest kuni 16-h. astmeni saaksid 3000 marka. Teiste sõnadega: kõik riigiteenijad saaksid toetuseks poole kuu palga, kuid need, kellel see poole kuu palk alla 3000 on, saaksid 3000 marka. Peale selle muutis rahaasjanduse komisjon seaduse pealkirja, nimetades seadust „ühekordseks palgalisa seaduseks“, arvesse võttes, et see toetus on teatavas mõttes palgalisa. Muus osas on aga seadus samal kujul Riigikogule vastuvõtmiseks ette pandud, nagu eelmistel aastatel vastavad seadused. Teen ettepaneku rahaasjanduse komisjoni nimel, seaduseelnõu esimesel lugemisel vastu võtta.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud.

Aruandja **E. Veberman**: Arvesse võttes, et palgalisa väljamaksmine peaks algama 5-st detsembrist, teen ettepaneku, seaduseelnõu II lugemisele asuda, kodukorras ette nähtud 3-päevalise vaheaja pidamata I ja II lugemise vahel.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

5. Riigitöölise ühekordse toetuse seadus — I lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **L. Johanson:** Riigitöölise ühekordse toetuse seadus ei lähe lahku sellest, mis läinud aastal välja antud, ning sellepärast teen ettepaneku, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud.

Aruandja **L. Johanson:** Et selles seaduses samad tähtjad on, mis eelmises seaduses, siis teen ettepaneku, ka selle seaduse arutamise juures kolmepäevalisest vaheajast I ja II lugemise vahel mitte kinni pidada.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

6. Majanduskoolide seadus — II lugemisel. Kuna aruandja praegu saalis ei viibi, siis jääb arutamisele võtmata 5. peavakorra-punkt.

7. Tööstuslike koolide seadus — II lugemisel. Hariduskomisjoni aruandja **J. Voiman** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri ja §§ 1—8.

Tööstuslike koolide seadus.

I. Üldised määrused.

A. Laad.

§ 1. Tööstuslike koolide eriülesandeks on tööstusliku kutsehariduse andmine oma õpilastele, nende ettevalmistamine õppinud töölisteks ja tehnilisteks jõududeks, vastavalt erialale.

§ 2. Tööstuslike koolide võib korraldada igasuguse tööstuse ning käsitöö ja tehnikaharu alal, kas eraldi iga haru kohta või mitu haru ühendatult.

§ 3. Tööstuslikud koolid võivad olla ühis- või lahuskoolid — selle järgi, kuidas otsustab ülalpidaja.

§ 4. Tööstuslikud koolid jagunevad tööstuskoolideks ja tööstusõpilaste koolideks.

Ühes koolis võivad olla ühendatud ka mõlemad liigid.

§ 5. Tööstuskoolid valmistavad ette praktiliselt töökodades ning laboratooriumides ja teoreetiliselt klassitundides:

a) õppinud töölisi, kes oma eriala (puu- ja metalltööd, õmblemine, kudumine, tekstiilalad, nahatööd, klaasitööd ja t.) oskust tegelikult täiesti tunnevad ja kes vastavad oma teadmistes ja võimistes meistri kutse nõuetele;

b) tehnilisi jõude — tehniku abilisi, kurnikuid, mehaanikuid, masiniste, montööre, instruktoreid j. t.;

d) õppinud majapidajaid ja majapidamise instruktoreid.

§ 6. Valmistades omi õpilasi õppinud töölise kutsele annavad tööstusõpilaste koolid teatud nädalapäevil või öhtuil neile, tööstusharule vastavalt, teadmisi, võimisi ja võimalik korral ka oskusi — täienduseks tööstuse oskuse õppimisele er-, omavalitsuse ja riigi tööstusettevõtetes, kus kooliõpilased tööstusõpilastena või töölistena tegevad.

§ 7. Peale § 4. nimetatud õppeasutuste võib avada tööstuslike koolide juures või neist lahus eriainelisi ja -oskuslikke kursusi, täiendus ja eriklasse, milliste kohta käivad määrused ja õppekavad annab või kinnitab haridusministeerium kokkuleppel vastavalt kaubandus-tööstus-, põllutöö- või teedeministeeriumiga.

B. Asutamine ja ülalpidamine.

§ 8. Tööstuslikud koolid asutatakse ja peetakse üleval kas riigi, omavalitsuse, eraseeltside või eraisikute poolt.

Aruandja **J. Voiman** (loeb):

§ 9. Riigi poolt ülalpeetava või riigilt toetust nõudva tööstusliku kooli avamine sünnib Vabariigi Valitsuse otsusel haridusministri ettepanekul, kokkuleppel vastavalt kaubandus-tööstus-, põllutöö- või teedeministriga, peale tarviliku krediidi määramist Riigikogu poolt. Teiste tööstuslike koolide avamise küsimuse otsustab haridusministeerium, kokkuleppel vastavalt kaubandus-tööstus-, põllutöö- või teedeministeeriumiga, vastava maakonna või linna koolivalitsuse ettepanekul.

M. Juhkam (töer): Paragrahvi lõpp näeb ette, et ettepanek tööstuslike koolide avamiseks tehtakse vastava maakonna või linna koolivalitsuse poolt. Mina ei leidnud, et seaduses oleks kuskil öeldud, et ettepanekuid enne kaaluda tuleks ka maakonna- või

linnavalitsustes. Paragrahvi praegusest redaktsioonist võib järeldada, et ettepanekuid teha võib vastava omavalitsuse haridusosakonna juhataja. See ei oleks aga kuidagi loomulik, sest siin on tegemist suurte kuludega. Enne kui kool avatakse, peaks küsimus läbi kaalutama vastavas omavalitsuses. Sel põhjal teen ettepaneku, lugeda paragrahvi viimases reas sõna „linna koolivalitsuse“ asemel „linna valitsuse“, nii et paragrahvi lõpp kõlaks järgmiselt: „Teiste tööstuslike koolide avamise küsimuse otsustab haridusministeerium, kokkuleppel vastavalt kaubandus-tööstus-, põllutöö- või teedeministeeriumiga vastava maakonna või linnavalitsuse ettepanekul.“

Juhataja A. Rei: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja J. Voiman: See ettepanek, mida härra Juhkam tegi, on õieti puht tehnilist laadi. See on ju täiesti arusaadav, kui maakonna- või linnavalitsused tahavad avada tööstuslikku kooli, siis ei aruta maakonna- või linnavalitsus seda küsimust üksi, vaid linnavolikogu ja maakonnanõukogu. Komisjoni nimel ma selle ettepanekuga ühineda ei saa.

Juhataja A. Rei: Panen rkl. Juhkam'i parandus-ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on parandus-ettepanek vastu võetud.

Panen § 9 parandatud kujul hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 9 parandatud kujul vastu võetud.

Aruandja J. Voiman (loeb):

§ 10. Avalikkude, omavalitsuse poolt ülalpeetavate ja avalikkude koolide aset täitvate eratööstuslike koolide õpetajate palkade riigi kanda võtmine kui ka neile koolidele toetuse andmine kunni 50% sisseseade kuludest sünnib Vabariigi Valitsuse otsusel haridusministri ettepanekul, peale tarviliku krediidi lubamist Riigikogu poolt.

M. Juhkam (töer): Niihästi tööstuslike koolide ja ka majanduslike koolide seaduse juures on käidud üht teed, on katsutud konstrueerida mõlemaid seadusi ühtlaselt ja nähtavasti vastavalt avalikkude keskkoolide seadusele. § 10. juures ei ole aga minu arvates komisjon olnud järjekindel. Kuid vähe veel sellest: paragrahvist selgub, et meil liig tihti ja liig sagedasti vahetatakse põhimõtteid ja seisukohti, mis vastavate seadustega juba maksma pandud. Näiteks § 6 avalikkude keskkoolide seaduses näeb ette kindla korra, kuidas keskkooli avada, kes tasub õpetajate palgad jne. Tähtsam on käes-

oleval juhtumisel veel õpetajate palgaseaduse muutmise seadus, mis maksma pandud 1923. a., ning mille § 10 räägib sõna-sõnalt: „§ 10. Avalikkude kesk- ning kutse- (eri-) koolides õpetajate palk on tervelt riigi kanda. Nende koolide juhatajate ja juhatajate abide palgast on riigi kanda 80%, kuna nende koolide üleväljajad, majanduslike koolide kandjad, on kohustatud andma juhatajaile ning juhatajate abidele korteri ühes kütte ja valgustusega.“ See on õpetajate palgaseaduse muutmise seadus. Käesoleva seaduse § 10. tahab aga seda muutmise seadust veel kord muuta selles mõttes, et õpetajate palk võib ka mitte riigi kanda langeda. Huvitav on kõige selle juures, et käesolevas seaduses ei ole öeldud, kas 1923. a. seaduse § 10. oma jõu kaotab või mitte. — Minu arvates sarnast teed käia ei saa. Tuleb asuda põhimõttelisele seisukohale, et seadusi ei või muuta nii sagedasti. Käesoleval juhtumisel ei ole selleks ka mingit tarvidust. Õpetajate palgad võivad ka siin riigi kanda jääda.

Vast on selle paragrahvi juures peetud silmas, et koolisid ei tekiks ilma vajaduseta liig palju. Seda seisukohta pooldan ka mina. Isegi keskkoolisid on meil tõepoolest rohkem kui tarvis. Loomulikult ei tule neid huupi ellu kutsuda, tuleb kaaluda, kas asutatavat kooli tõepoolest vaja on. Kui haridusministeerium leiab, et on vaja, siis tuleb juba kooli avamise juures asuda seisukohale, et palgad kannab riik, et mitte hiljem ei tekiks asjata kauplemist riigi ja omavalitsuse vahel. Käesolevas paragrahvis võib seega selgesti öelda, et palgad ülalpeetavates tööstuskoolides kannab riik.

Võivad ka tekkida juhtumised, kus omavalitsus võib või tahab palka maksta ise. Arvan, et see ka selle paragrahvi uue redaktsiooniga keelatud ei ole. Haridusministeerium võib öelda: meie ei leia tungivat tarvidust kooli avamiseks, meie ei taha uut koormat riigi kanda võtta, kui tahate avada — olge lahked; ainult anname nõusoleku selle tingimisega, et õpetajate palgad kannate teie. Vastavalt kõige sellele teen ettepaneku kustutada § 10. alguses sõnad: „Avalikkude, omavalitsuse poolt ülalpeetavate ja“, ja võtta selle asemele esimese lõikena: „Riigi ja omavalitsuste poolt ülalpeetavate avalikkude tööstuslike koolide õpetajate palgad maksab riik.“ Paragrahvi lõpp jääks muutmata.

Juhataja A. Rei: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja J. Voiman: Härra Juhkam teeb ettepaneku välja jätta § 10. algusest

lause „Avalikkude, omavalitsuse poolt ülalpeetavate ja“ ning selle asemele võtta paragrahvi esimese lõikena „Riigi ja omavalitsuste poolt ülalpeetavate avalikkude tööstuslikkude koolide õpetajate palgad maksab riik.“ Kõigepealt juhiks tähelepanu selle peale, et esimene sõna ettepanek uues lõikes ülearune on. Täiesti loomulik, et riik maksab omalt poolt ülalpeetavate koolide õpetajate palgad. On arusaadav, et ega omavalitsus, ega eraisik ei maksa riigi poolt ülalpeetavate koolide õpetajate palkasid. Kui esimene sõna uues lõikes maha kustutakse, ma selle vastu ei vaidle. Ettepanekuga ühineda ei saa.

Juhataja **A. Rei**: Rkl. Juhkam on nõusolekut avaldanud, et ta ettepanekus sõnad: „Riigi ja“ kustutakse. Aruandja ettepanekuga ühinenud ei ole, sellepärast tuleb ettepanek eraldi hääletamisele. Parandus käib järgmiselt: „Paragrahvi alguses kustutada sõnad „Avalikkude, omavalitsuse poolt ülalpeetavate ja“ ja võtta selle asemele esimese lõikena: „Omavalitsuste poolt ülalpeetavate avalikkude tööstuslikkude koolide õpetajate palgad maksab riik.“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on parandus vastu võetud.

Hääletamisele tuleb § 10 ühes vastuvõetud parandusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 10 ühes parandusega vastu võetud.

Aruandja **J. Voiman** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 11—20.

§ 11. Riigi tööstuslikkude koolide sulgumine ja teiste riigi poolt õpetajate palkadeks toetust saavate tööstuslikkude koolide toetamise lõpetamine sünnib Vabariigi Valitsuse sellekohase otsuse põhjal.

§ 12. Tööstusõpilaste ja riigi ning omavalitsuste poolt ülalpeetavais avalikkudes tööstuskoolides õppemaksu ei ole, välja arvatud need omavalitsuste poolt ülalpeetavad tööstuskoolid, mille avamise tingimustes õppemaksu võtmise võimalus on ette nähtud. Neis viimastes ja erakoolides, milliste ülalpidamist riik toetab, määrab õppemaksu suuruse kui ka õppemaksust vabastatavate kehvemate õpilaste protsendi alammäära kooli ülalpidaja haridusministeeriumi kinnitusel.

§ 13. Avalikkudes koolides, milles õppemaksu võtmine võimalik, moodustavad õppemaksust sissetulnud summad kooli erisummad, mida tarvitab kooli ülalpidaja sama kooli tarvete täitmiseks, eestkätt õppevahendite muu-
retsemiseks ja õpilaste toetamiseks.

§ 14. Tööstuskoolide juures võib avada haridusministeeriumi poolt kinnitatavate määruste põhjal ühiselumaja õpilastele.

D. Õppeaeg.

§ 15. Avaliku tööstusliku kooli kursus kestab 2—3 aastat — vastavalt tööstusalale ja kooli tüübile.

§ 16. Kooliaasta kestab 1. augustist kuni järgmise aasta 31. juulini.

§ 17. Tegelik õppetöö kestuse aasta kohta igas tööstusliku kooli liigis määrab haridusministeerium, kokkuleppel vastavalt kaubandus-tööstus-, põllutöö- või teedeministeeriumiga.

Õppetöö alguse, lõpu, vaheajad ja üldised ning kohalikud pühad määrab ära haridusministeerium, selle juures silmas pidades kohalikke olusid.

§ 18. Tööstuslikud koolid jagunevad õppeaastate või semestrite arvule vastavalt klassideks, mis nimetatakse õppeaastate või semestrite järgi I, II, III jne. klassiks (semestri-klassiks).

E. Ülevalve, juhatamine ja korraldamine.

§ 19. Tööstuslikud koolid alluvad (omavalitsuse ja erakoolid maakonna või linna koolivalitsuse kaudu) haridusministeeriumile ja korraldavad oma tegevust viimase poolt antavate juhtnõu- ja määruste järgi. Määruste kokkuseadmisel haridusministeerium lepib kokku vastavalt kaubandus-tööstus-, põllutöö- või teedeministeeriumiga.

Üksiku tööstusliku kooli tegevust juhivad ja korraldavad: a) koolijuhataja, b) pedagoogikanõukogu ja d) hoolekogu neis koolides, kus see moodustatud.

II. Õppeosa.

§ 20. Kõigis tööstuslikkudes koolides õpetatakse:

a) kutsealal tarvilikke üldhariduslikke aineid, kusjuures läbivõtmise ulatus ja laad määratakse vastavalt kutseala vajadusele;

b) eriaineid kutsealale vastavalt.

Eriti õpetatakse tööstuskoolis tegelikku tööoskust ja muid kutsealal tarvilikke oskusi kas kooli töökodades või mujal kooli korraldusel. Tööstusõpilased omandavad pea tööoskuse väljaspool kooli — tööstusettevõtetes, ja täiendavalt võimaluse korral koolis.

Peale ülalnimetatud ainete võib haridusministeeriumi loal õpetada laulmist ja võimlemist.

Aruandja **J. Voiman** (loeb):

§ 21. Avalikkudes tööstuslikkudes koolides määrab oskustööde laadi ning ulatuse ja ainekogu ning paneb maksma tunni- ja õppekavad haridusministeerium, kokkuleppel vastavalt kaubandus-tööstus- või teedeministeeriumiga, teistes tööstuslikkudes koolides — kooli ülalpidaja haridusministeeriumi kinnitusele.

Pedagoogikanõukogud võivad maakonna või linna koolivalitsuse, riigikoolides haridusministeeriumi loal ette võtta vähemaid ajutisi muudatusi tunni- ja õppekavades.

M. Juhkam (töer): Minule näib, et käesolevas paragrahvis on väike viga, võib olla trükiviga. § 9. on öeldud, et tööstusliku kooli avamine sünnib Vabariigi Valitsuse otsusel haridusministri ettepanekul, kokkuleppel vastavalt kaubandus-tööstus-, põllutöö- või teedeministriga. See on täitsa loomulik, et ka põllutööministriga, sellepärast et tööstuslikud koolid võivad olla ka põllutöökoolid. § 21. ei ole põllutööministrist enam sõnagi. Minu arvates ei ole see õige, ja sellepärast teen ettepaneku võtta § 21. neljandasse ritta sõna järele „kaubandus-tööstus.“ — „põllutöö.“ Tähendab, paragrahvi esimese lõike lõpp oleks siis: „kokkuleppel vastavalt kaubandus-tööstus-, põllutöö- või teedeministeeriumiga, teistes tööstuslikkudes koolides — kooli ülalpidaja haridusministeeriumi kinnitusele.“

Juhataja **A. Rei**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **J. Voiman**: Ühinen ettepanekuga.

Juhataja **A. Rei**: Aruandja ühineb ettepanekuga, sellepärast ei tule ettepanek eraldi hääletamisele, vaid ühes § 21. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 21 ühes parandusega vastu võetud.

Aruandja **J. Voiman** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 22—44.

§ 22. Õpitavate ainete tundide koguarvu ülemmäära iga kooli liigi kohta määrab kindlaks haridusministeerium, kokkuleppel vastavalt kaubandus-tööstus-, põllutöö- või teedeministeeriumiga.

§ 23. Aastaklassi läbitegemiseks kulub normaalselt üks õppeaasta, semestriklasi lõpetamiseks pool osa õppeaastast.

§ 24. Tööstuskoolis ei või õpilast jätta ühte aastaklassi kauemaks kui kaheks õppe-

aastaks, semestriklasi — kauemaks kui üheks aastaks. Kui õpilane selle aja kestel klassi kursust ei ole lõpetanud, arvatakse ta koolist lahkunuks. Iseäralikkudel põhjustel võib haridusministeeriumi loaga õpilase ka kauemaks ajaks klassi jätta.

§ 25. Õpilased viiakse ühest klassist teise ja tunnustatakse kooli kursuse lõpetanuks pedagoogikanõukogu otsusega õpilase üldise õppetöö edu ja vaimlise arenemise järgi, haridusministeeriumi poolt määratud korras.

§ 26. Igas tööstuslikus koolis peavad olema tarvilikud sisseseaded, õppevahendid, õpilaste ja õpetajate raamatukogud, tööstuskoolides peale selle veel tarvilikud õppetöökojad.

§ 27. Igas tööstuskoolis peab olema kooli-apteek tarvilikkude arstimisvahenditega.

III. Õpilased.

§ 28. Tööstuskooli esimesse klassi võetakse vastu algkooli kuue klassi lõpetajaid ilma eksamita ja ajutiselt sellekohase eksamiga neid, kes ei ole kuueklassilise algkooli kursust lõpetanud. On kooli astuda soovijaid enam kui koolis vabu kohti, siis võetakse õpilasi vastu võistluseksamiga, mille laadi määrab haridusministeerium. Esimesse klassi astuja vanuse alammäär ei või olla üheski kooli liigis alla 13 aastat. Lähemalt määrab vanuse alammäära iga liigi kohta haridusministeerium.

§ 29. Tööstusõpilaste kooli esimesse klassi võetakse vastu isikuid, kes tööstusettevõtetes õpilastena või töölistena töötavad, või on töötanud ja kes sunduslikule algkooli kursusele vastavaid teadmisi — peaaesjalikult matemaatikas ja Eesti keeles omandanud.

Haridusministeeriumil on õigus kooliastujalt nõutavate teadmiste alammäära ajutiseks vähendada — vastavalt üldisele tööstusettevõtete õpilaste ja tööliste haridustasapinnale.

§ 30. Nende tööstusõpilaste tarvis, kelle teadmised ei vasta esimesse klassi astumise nõuete alammääradele, avatakse eelklass, mille kursuse kestus 1—2 aastat. Eelklassi üksikuid aineid võib õppida ka I klassi õpilane, kellele see pedagoogikanõukogu poolt tarvilikuks tunnustatud. Õpilaste arvu, mis eelklassi avamiseks tarvilik, määrab koolides, kus riiki õppejõudude palgad maksab, haridusministeerium.

§ 31. Kui tööstusõpilaste koolis on vabu kohti, võib erakordselt võtta kooli vastu õpilasteks ka isikuid, kes tööstusettevõtetes samal ajal tegevad ei ole.

§ 32. Tööstusõpilaste koolis võib soovikorral õppida mitte kõiki vastava klassi aineid, vaid üksikuid aineid, kusjuures niisugused õppijad kannavad vabaõppija nime. Kui

vabaõppija kõigis sunduslikuis aineis täidab kõik nõudmised, olgugi normaalsest kauema aja kestel, siis omandab ta samad õigused, mis õpilased, kes kooli kursuse lõpetanud.

§ 33. Õpilaste arv tööstusliku kooli töökojas ühe meister-instruktori kohta on normaalselt 20 ja klassis ühe õpetaja kohta 40. Koolides, kus riik õpetajate palgad maksab, on uute kõrvalklasside avamiseks ja iga-aastaseks edasipidamiseks haridusministeeriumi luba tarvilik.

Õpilaste arvu alammäära kohta, mille juures klassi avamine võimalik, otsustab haridusministeerium.

§ 34. Tööstusliku kooli esimesest kõrgematesse klassidesse ja kooliaasta kestel võetakse vastu vastava vanusega kooli astuda soovijaid ainult sellekohase eksamiga.

§ 35. Tööstuskooli astuda soovijad, nende vanemad või eestkostjad annavad koolijuhatajale palvekirja ja lisavad sinna juurde: a) tunnistuse eelhariduse kohta, b) vanuse, rahvuse ja riikondsuse tunnistuse. Kooli astujad vaadatakse läbi kooliarsti poolt. Vastu ei võeta neid, kelle tervislik seisukord kaasõpilastele kardetav. Samuti ei võeta tööstuskoolidesse neid, kelle kehaehitus ja tervislik seisukord õppimist ja töötamist vastaval oskusalal ei võimalda.

§ 36. Avaliku tööstusliku kooli täieliku kursuse lõpetaja, kellel on küllaldasi teadmisi ja võimisi koolis õpetatavais aineis ning vastaval tööstusalal tarvilikku tööoskust, millist oskust õpilane on õppinud kas kooli töökodades või väljaspool kooli korraldusel või tööstusõpilaste kooli õpilasena eratööstusettevõtetes, saab tunnistuse, mis selle omanikule kooli lõpetamisel annab õppinud töölise või muu vastava kutse vastaval erialal.

Haridusministeerium, kokkuleppel vastavalt kaubandus-tööstus-, põllutöö- või teedeministeeriumiga, teeb eraldi korraldused iga iseliiki kuuluva kooli kursuse lõpetajate õppinud töölise nimetuse kokkukõlastamiseks vastava tööala nimetusega. Samas korras teeb haridusministeerium korralduse koolilõpetamise korra ja tööoskuse ning teadmiste ja võimiste katsumise kohta.

§ 37. Enne kursuse lõpetamist koolist lahkuvale õpilasele annab kool tema töö tagajärgede kohta sellekohase tunnistuse.

§ 38. Tööstuslike koolide õpilased, kes õpilastena või töolistena koolitöökodades ja ettevõtetes või eratööstuslike ettevõtetes tegevad, loetakse tööstuses õpilaste hulka ja ei võeta kui töölisi arvesse tööstusliku maksu määramisel ettevõtte peremehele.

§ 39. Tööstusõpilaste kooli juhatajal või tema poolt volitatud isikul on õigus tööstus-

ettevõtetes, kus selle kooli õpilased õpilastena või töolistena tegevuses, vaatamas käia ja seal õpilaste kohta teateid ja andmeid küsida.

§ 40. Tööstusõpilaste kooliskäimise korra ja kohustuse, nende tööaja kestuse tööstusettevõtetes ja kooliskäimiseks tööst vabastamise aja, samuti nende töötamise viisi kohta eratööstusettevõtetes on Vabariigi Valitsusel õigus anda erimäärusi.

§ 41. Tööstuskooli lõpetaja, kui ta pärast õppinud töölise kutsetunnistuse saamist vastaval tööstuse erialal vähemalt viis aastat heade tagajärgedega töötnud ja 25 aastat vanaks saanud, võib omandada korras, mis haridusministeeriumi poolt, kokkuleppel kaubandus-tööstus-, põllutöö- või teedeministeeriumiga, kindlaks määratakse, meistri kutsetunnistuse, vastavalt tööstusharule.

§ 42. Tööstusliku kooli õpilased saavad sõjaväkke astumiseks ajapikendust kunni 22 eluaasta lõpuni.

§ 43. Tööstusliku erakooli õpilased võivad saada avalikkude koolide õpilaste õigused haridusministeeriumi eriotuse põhjal või üldises haridusministeeriumi korralduses ettenähtud korras.

IV. Ametisolevad isikud.

§ 44. Tööstuslikus koolis on ametis järgmised isikud: a) juhataja, b) meister-instruktorid, d) õpetajad, e) arst, f) asjaajaja ja kantseleiametnik — tarvidust mööda, g) teenijad.

Aruandja J. Voiman (loeb):

§ 45. Tööstusliku kooli juhatajaks võib olla isik, kellel on:

a) meistri kutsele vastav oskuslik vilumus kooli erialal ühes keskkoolile vastava üld- või tehnilise haridusega, või

b) keskkoolile vastav üldharidus tööstusele vastava eriaine õpetaja kutsega, või

d) eriaimeline kõrgem või keskharidus.

Haridusministeeriumil on õigus kinnitada tööstusliku kooli juhatajaks meistreid, kes oma üld- või tehnilise hariduse poolest ei vasta käesoleva paragrahvi p. a nõuetele, kuid kellel on juhataja ametile vastav oskuslik vilumus.

M. Juhkam (tõer): § 45. lõpp näeb ette, et „haridusministeeriumil on õigus kinnitada tööstusliku kooli juhatajaks meistreid“ jne. Sisuliselt kõige selle vastu ei saa midagi olla. Lugu on aga nii, et tööstuslikud koolid võivad olla ka omavalitsuste koolid, ja nii võivad ettepanekuid teha ka omavalitsused. Meie

praeguse riigi ja omavalitsuste õigusliku vahekorra juures ei ole aga mõelda, et riik omavalitsuse valitud ametnikke kinnitab. Ei ole varem kunagi üheski seaduses sarnasele teele asutud ja ei maksa tähtsusetu asja juures hakata murdma palju tähtsamat põhimõtet. „Kinnitamine“ siin võiks saada halvaks pretsedeniks mujal. Neil põhjustel panen ette § 45. teises lõikes lugeda sõna „kinnitada“ asemel „registreerida“. Effekt on sama, ja ministeerium saab kätte, mis ta tahab.

Juhataja A. Rei: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja J. Voiman: Hariduskomisjonis oli ettepanek, kas haridusministeeriumil on õigus koolijuhatajat kinnitada või registreerida, pikalt ja laialt arutamisel. Mis puutub härra Juhkam'i parandusesse käesoleva paragrahvi juures, siis ei saa sellega ühineda ei komisjoni nimel ega isiklikult. Käesolev paragrahv räägib, et neid koolijuhatajaid, kellel ei ole vastavat haridust või kellel ei ole kõrgemat eriharidust, võib haridusministeerium kinnitamata jätta. Kui härra Juhkam esitatud paranduse § 46. juures teeks, siis võiksin sellega isiklikult, mitte aga komisjoni nimel ühineda.

Need koolijuhatajad, kellel vastav üldharidus olemas, neid võib otsekohe registreerida, kuna aga neid, kellel vastavat üldharidust ei ole — võib olla on isik keskkooli või veel väiksema haridusega, võib olla on ta meister-instruktor — neid ei saa kergel käel koolijuhatajaks valida. Võib olla on ühel või teisel põhjusel omavalitsus sunnitud valima sarnase inimese koolijuhatajaks, kuna see soovitav ei ole. (M. Juhkam, tütar: Haridusministeerium ei pruugi registreerida.) Aga ta peab ära näitama need motiivid, mispärast ta registreerib või ei registreeri. § 45. viimane lõige annab haridusministeeriumile võimaluse registreerida, aga ka mitte registreerida. Nii et käesoleva paragrahvi juures ei saa isiklikult ega ka komisjoni nimel ettepanekuga ühineda.

Juhataja A. Rei: Rkl. Juhkam'i poolt on ettepanek, lugeda § 45. teises lõikes sõna „kinnitada“ asemele „registreerida“. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Asun § 45. hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 45. ühes parandusega vastu võetud.

Aruandja J. Voiman (loeb):

§ 46. Riigi kulul ülalpeetava kooli juhataja määrab ametisse haridusministeerium.

Teistes koolides valib tema kooli ülevalpidaja ja kinnitab ametisse — maakonna- või linna koolivalitsuse ettepanekul — haridusministeerium.

M. Juhkam (tütar): Teen ettepaneku, lugeda 3. reas sõna „kinnitab“ asemel „registreerib“. Põhjused on samad, mis eelmise paragrahvi juures.

Juhataja A. Rei: Panen paranduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on parandus vastu võetud.

Panen § 46. ühes vastuvõetud parandusega hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 46. ühes parandusega vastu võetud.

Aruandja J. Voiman kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 47—49.

§ 47. Koolijuhataja kohuseks on kooli õpetus- ja kasvatustöö, kooli töökodade ning majanduse juhtimine, vastutus koolitöö korralduse ning kooli varanduse korrasoleku eest ja kooli asjaajamine kokkukõlas seaduse määrustega ning pedagoogikanõukogu ja hoolekogu otsustega.

Eriti on koolijuhataja ülesandeks:

a) kooli esitamine ja läbikäimine teiste asutustega ning üksikute isikutega;

b) kooliellu puutuvate küsimuste selgitamine ja ettepanemine otsustamiseks pedagoogikanõukogule ja hoolekogule;

d) tarvilikkude juhatajate andmine meistritele-instruktoritele ja õpetajatele nende õpetuslikus ja kasvatuslikus töös — töökojas ja klassis;

e) tundide ja töö jaotamine õppejõudude, see on õpetajate ja meistrite-instruktorite vahel iga aasta kohta;

f) järelevalve ja hoolitsemine, et töö koolis ja selle töökodades takistamatult läheks ja kõik õppejõud ning õpilased oma kohuseid korralikult täidaksid, kusjuures koolijuhatajal korratuste puhul on õigus õppejõududele teha märkusi ning hoiatusi ja tarbekorral neid ametist vabastamiseks ette panna;

g) õppejõudude koolitööst vabastamine, kuid mitte üle ühe nädala;

h) kooli aruannete ja eelarvete eelnõude kokkuseadmise;

i) kooli ja töökoja sisseseadete ning õppevahendite, samuti töömaterjaali muretsemine töökodadele;

j) tööde vastuvõtmise ja valmistööde väljandmise korraldamine;

k) kooli ametnikkude ning teenijate ametisse määramine ja ametist vabastamine ja

1) praktika ja koha soovimine kooli lõpetajatele võimaluse järgi.

§ 48. Kui tööstuskoolis enam kui üks osakond ja kui õpilaste üldarv ulatab üle 100, valitakse juhatajale abi § 51. ettenähtud korras, isikutest, kes vastavad § 49. nõuetele. Juhataja abi on kooli tegevuses abiks juhatajale ja täidab viimase puudumisel tema kohuseid. Koolis, kus juhataja abi ei ole, määrab juhataja enese koolist puudumise ajaks asetäitja.

§ 49. Tööstusliku kooli meistriks-instruktoriks võib olla isik, kes omandanud kooli töökoja erialal meistri kutsele vastava oskusliku hariduse ja peale selle vilumuse õpilaste instreerimises.

Aruandja **J. Voiman** (loeb):

§ 50. Tööstusliku kooli õpetajaks eriainetes, joonistamises ja joonestamises, matemaatikas ja loodusteaduses ning selle osades võib olla isik, kes lõpetanud Tallinna tehnikumi või tehnika ülikooli.

Samuti võivad eriainetes õpetajaks olla isikud, kes lõpetanud tehnilise või tööstusliku keskkooli õpetaja kutsega või üldharidusliku keskkooli eriainetes õpetaja kutsega. Keelte ja üldhariduslike ainetes õpetajaks võivad olla isikud, kellel vähemalt keskkooli haridus ja õpetaja kutse.

Kui ei leidu käesoleva paragrahvi nõuetele vastavaid õpetajaid, võib haridusministeerium kinnitada õpetajaiks isikuid, kes vastavad sellekohastele haridusministeeriumi poolt antud määrustele.

M. Juhkam (töer): Teen ettepaneku, lugeda kolmandas lõikes sõna „kinnitada“ asemel „registreerida“.

Juhataja **A. Rei**: Rkl. Juhkam'i poolt on ettepanek, lugeda 3. lõikes sõna „kinnitada“ asemel „registreerida“. Õieti arvan ma, et see eespool vastuvõetud parandus iseenesest järgneb ka teistes paragrahvides, nii et tarvidust ei ole seda iga üksiku paragrahvi juures teha. See on redaktsiooni asi, seda parandust kõigis paragrahvides läbi viia, sellepärast arvan, et rkl. Juhkam'i parandus ühenduses varemalt vastuvõetud parandusega käesoleva paragrahvi juurde hääletamisele ei tarvitse tulla.

Panen § 50. hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 50 vastu võetud.

Aruandja **J. Voiman** (loeb):

§ 51. Tööstusliku kooli õppejõudude kandidaate riigikoolides esitab haridusministeeriu-

mile kinnitamiseks koolijuhataja. Teistes koolides esitab koolijuhataja õppejõudude kandidaate kooli ülalpidavale asutusele valimiseks, valitud isikud esitatakse koolivalitsuse kaudu haridusministeeriumile ametisse registreerimiseks või § 50. viimases lõikes ettenähtud korral kinnitamiseks.

Meister-instruktorid võetakse ametisse lepingu põhjal, mis haridusministeeriumi juhtnööridel valmistatakse ja haridusministeeriumi poolt kinnitatakse sellel puhul, kui palga riik maksab.

M. Juhkam (töer): Ma leian, et vastavalt härra juhataja seletusele tuleks kustutada § 51. lõpp, algades sõnadest: „või § 50. viimases lõikes...“.

Juhataja **A. Rei**: See ettepanek on minu arvates sedavõrd iseseisev, et ta tuleks hääletamisele. Siin ei ole ainult üks sõna, vaid terve osa lausest tuleb kustutada, nii et see ettepanek tuleb hääletamisele. Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **J. Voiman**: Ühinen selle ettepanekuga.

Juhataja **A. Rei**: Aruandja ühineb ettepanekuga, sellepärast ei tarvitse ettepanek iseseisvalt hääletamisele tulla.

Hääletamisele tuleb § 51. ühes parandusega — paragrahvi lõpp, algades sõnadest: „või § 50. viimases lõikes...“ kustutada. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 51 ühes parandusega vastu võetud.

Aruandja **J. Voiman** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 52—61.

§ 52. Õppejõudude kohuseks on õppe- ja kasvatustöö. Meister-instruktori ülesandeks eriti on tööoskuse õpetamine, töö korraldamine, õpilaste kasvatuslik järelvaatamine tööajal ja iseseisvalt töötamine töötoas.

Õppejõud on kohustatud pedagoogikanõukogu koosolekuist osa võtma, selle otsuseid ja kooli juhataja korraldusi täitma.

Õppejõududel ei ole õigust lahti öelda neile määratavaist kasvatustöist, tundidest ja tööst omal erialal.

§ 53. Meister-instruktorite tööaja kestuse ja juhatajale kohustusliku õppetundide arvu avalikkudes tööstuslike koolides, kui need palka saavad erilepingu põhjal, määrab haridusministeerium, vastavalt kooli tüübile ja liigile.

§ 54. Õppeaasta algul esitab õppejõud lähema töökava juhatajale kokkukõlastamiseks ja

heakskiitmiseks. Vähemalt iga poolaasta lõpul teatab õppejõud pedagoogikanõukogule, missugusel määral ta on suutnud kavas tähendatud nõudmisi täita.

§ 55. Koolist kui ka pedagoogikanõukogu koosolekult puudumise korral on õppejõud kohustatud sellest aegsasti koolijuhatajale teatama ühes puudumise põhjuse tähendamiseiga.

§ 56. Kui õppejõud on sunnitud mõjuvatal põhjustel koolitööst kauemaks ajaks eemale jääma, siis valitakse temale, silmas pidades üldisi riigiteenijate ja õpetajate kohta käivaid erimäärusi, asetäitja kunni ta koolitöösse tagasitulekuni.

§ 57. Kasvatusülesannete ligemateks täitjateks üksikutes klassides valib pedagoogikanõukogu õppejõudude hulgast klassijuhatajad, kelle kohused määrab pedagoogikanõukogu.

§ 58. Avaliku tööstuskooli ülalpidaja on kohustatud palkama kooliarsti, kelle ülesandeks on õpilaste tervise eest hoolitsemine ning nende arstimine, valve kooliruumide tervishoidliku seisukorra järgi ja nõuandmine pedagoogikanõukogule kooli tervishoiusse puutuvais küsimustes.

§ 59. Tööstuskoolis on tarvilik arv teenijaid, kelle tööd koolijuhataja kindlaks määrab.

§ 60. Avalikkude tööstuslikkude koolide juhatajate, õppejõudude, kooliarstide ja teenijate teenistuse, palga, pensioni ja abiraha õiguste asjus on maksvad vastavad avalikkude koolide kohta käivad seadused, kui selleks eriseadused puuduvad.

V. Pedagoogikanõukogu.

§ 61. Pedagoogikanõukogu liikmeiks on:

- a) koolijuhataja;
- b) kõik kooli õppejõud;
- d) kooliarst;
- e) hoolekogu esitaja või hoolekogu puudumisel kooli ülalpidaja esitaja;
- f) 1—2 lastevanemate esitajat.

Kui tööstuslik kool töötab mõne teise kooli juures, võib moodustada ühise pedagoogikanõukogu nende küsimuste arutamiseks, mis ühised on mõlemale koolile.

Aruandja **J. Voiman** (loeb):

§ 62. Pedagoogikanõukogu ülesandeks on kooli kasvatus- ja õpetusküsimuste ning nende lähemas ühenduses olevate muude koolieluse puutuvate küsimuste lahendamine. Eriti kuulub tema tegevuskonda:

- a) kasvatus- ja õppeviiside arutamine koolitöö viljakuse tõstmise sihis;
- b) õppekava läbivõtmise korra määramine;

d) koolitöökasvatavate õppevahendite valimine ja soetamine;

e) õppetöö aruande vastuvõtmine;

f) õpilaste vastuvõtmine, vastavaisse klassidesse paigutamine, kui ka koolist eemaldamine, viimasel juhtumisel teatades sellest linna või maakonna koolivalitsusele, riigikoolides haridusministeeriumile;

g) õpilaste kõlblise ja vaimlise arenemise hindamine, lõpetajale kooli lõpu- ja kutsetunnistuste andmine kui ka kehvemate õpilaste õppemaksust vabastamine;

h) õppetöö ja sisemise korra kohta käivate määruste maksmapanemine;

i) kooli kasvatuslikkude abinõude üle otsustamine.

M. Juhkam (töer): § 62. p. g järele kuulub kehvemate õpilaste õppemaksust vabastamine pedagoogikanõukogu kompetentsi. See ei ole aga päris loomulik ja praegu käiakse väga sagedasti sarnast teed, et pedagoogikanõukogu lepib kokku selles küsimuses vastava omavalitsuse haridusosakonnaga, ehk saadab oma otsuse haridusosakonnale nõusoleku avaldamiseks. Põhjused on arusaadavad. Kuigi on ette nähtud kehvemate õpilaste õppemaksust vabastamise üldprotsent, siiski kipuvad mõjule pääsema pedagoogikanõukogudes vahel voolud, kes tahavad ühte ja teist õpilast vabastada tutvuse pärast, ja vabastatakse sagedasti võrdlemisi jõukaid kehvemate kahjuks. Õiglus oleks paremini kindlustatud, kui pedagoogikanõukogu otsus vajaks koolivalitsuse nõusolekut, ja vastavalt sellele teen ettepaneku, § 62. juurde võtta märkus: „Omavalitsuste poolt ülalpeetavate tööstuslikkude koolide pedagoogikanõukogu otsused õppemaksust vabastamise asjus esitatakse nõusoleku avaldamiseks vastava omavalitsuse koolivalitsusele“.

Juhataja **A. Rei**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **J. Voiman**: Ma juhin tähelepanu selle peale, et käesoleva seaduse põhjal õppemaksu võetakse ainult harukordadel. Suuremais osades selle seaduse järgi asutatavates koolides on õppimine maksuta, ja ainult sarnasel juhtumisel, kui kooli ülevalpidaja kooli asutamise puhul eritingimused teeb kokkuleppel haridusministeeriumiga, siis võetakse õppemaksu. Suurem osa koolidest on õppemaksust vabastatud, sellepärast tuleb pedagoogikanõukogul väga vähe õppemaksust vabastamise küsimusega tegemist teha. Keskkoolide seaduses on sama kord maksma pandud. See seadus on võetud analoogiliselt teistele seadustele. Keskkoolid on kõik maksulised ja õppemaksust

vabastamine kuulub keskkoolide seaduse järgi täiesti pedagoogikanõukogu hoolde, ilma et ta sellest teataks vastavale koolivalitsusele või kooli ülevalpidajale. Sellepärast ei saa ma rkl. Juhkam'i poolt ettepanud parandusega ühineda.

Juhataja **A. Rei**: Rkl Juhkam'i poolt on ettepanek tehtud, § 62. juurde võtta märkus: „Omavalitsuste poolt ülalpeetavate tööstuslike koolide pedagoogikanõukogu otsused õppemaksust vabastamise asjus esitatakse nõusoleku avaldamiseks vastava omavalitsuse koolivalitsusele”. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 8 häält, vastu 7 häält, seega on ettepanek vastu võetud.

Aruandja **J. Voiman**: Palun sedelitega!

Juhataja **A. Rei**: Aruandja poolt palutakse sedelitega hääletamist, sellepärast palun sedelid välja jagada. (Hääletatakse.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: ettepaneku poolt on 32 häält, vastu 20 häält, erapooletuid 2, seega on ettepanek vastu võetud.

Hääletamisele tuleb § 62. ühes vastuvõetud parandusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 62 vastu võetud.

Aruandja **J. Voiman** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 63—77.

§ 63. Pedagoogikanõukogu koosolekuid peetakse tarviduse järgi.

§ 64. Pedagoogikanõukogu kutsub kokku koolijuhataja, kas enese algatusel või vähemalt $\frac{1}{3}$ osa nõukogu liikmete ettepanekul.

§ 65. Pedagoogikanõukogu koosolekuid juhatab koolijuhataja või tema asetäitja.

§ 66. Pedagoogikanõukogu koosolekud on otsusvõimsad, kui neist osa võtab koolijuhataja või tema asetäitja ning vähemalt pool osa õppejõududest.

§ 67. Pedagoogikanõukogu otsus tehakse liht häälteenamusega, kui hääled poolduvad, annab juhataja hääl enamuse.

Kui koolijuhataja pedagoogikanõukogu otsusega ei ühine, siis võib ta küsimuse lõpuliukuks otsustamiseks esitada riigikoolides haridusministeeriumile, teistes koolides linna või maakonna koolivalitsusele.

§ 68. Pedagoogikanõukogu valib üheks aastaks oma liikmete hulgast sekretäri ja raamatukoguhoidja.

VI. Hoolekogu.

§ 69. Riigikoolides haridusministeeriumi, teistes koolides kooli ülevalpidaja otsusel asutakse tööstusliku kooli juurde kooli hoolekogu.

§ 70. Kooli hoolekogu moodustavad: a) koolijuhataja, b) õppejõudude esitaja, pedagoogikanõukogu valimisel, d) kooli ülevalpidaja asutuse 3 esitajat, e) lastevanemate 2 esitajat, f) kooliarst ja g) esitaja iga asutuse, isiku või toetajate rühma poolt, kes kooli majanduslikult toetab vähemalt ühe viiendiku majanduslike kulude summa suuruses.

Kooli ülevalpidaja asutuse esitajate volitused on maksvad kunni 3 aastat, õpetajate ja lastevanemate esitajad valitakse igal sügisel peale õppetöö alguse üheks aastaks, toetajate esitajate volitused on maksvad selle eelarve aasta kestel, mil toetus antud.

§ 71. Hoolekogu ülesandeks on hoolitseda kooli eest üldse, eriti tema majandusliku külje eest. Selle ülesande täitmiseks kuulub tema tegevuskonda:

a) õpilaste toitlus- ja tervisolu korraldamine;

b) vaesematele õpilastele toetuse muretsemine;

d) ettepanekute tegemine uute tööalade ja õppeainete sisseadmise ning uute osakondade ja töökodade, klasside või kursuste avamise asjus vastavale kooli ülevalpidajale;

e) kooli erikapitaalide valitsemine ja tarvitamine, kuivõrd see sellekohaste erimäärustega ei ole teisiti korraldatud;

f) kooli kinnis- ning vallasvara korrashoidmise järelyalve;

g) kooli eelarve läbivaatamine;

h) kooli majapidamise, sisetulekute ja väljaminekute revideerimine;

i) kooli majandusliku aruande läbivaatamine ja oma tegevusaruande kokkuseadmine;

j) esitaja valimine pedagoogikanõukogusse.

§ 72. Hoolekogu esitajatel on õigus õpetustööd koolis pealt kuulata, kuid neil ei ole õigust teha klassis või töötoas tähendusi ega õppejõududele üldse märkusi; nad võivad oma arvamisid ja tähelepanekud avaldada kooli juhatajale või hoolekogule.

§ 73. Hoolekogu valib oma liikmete hulgast iga kooliaasta algul üheks aastaks juhataja, tema asemiku ja sekretäri.

§ 74. Hoolekogu koosolekuid peetakse tarviduse järgi.

§ 75. Hoolekogu kokkukutsumine on juhataja või tema äraolekul tema asemiku ülesandeks. Hoolekogu kutsutakse erakorraliselt kokku, kui seda vähemalt kolm liiget või koolijuhataja nõuavad.

§ 76. Hoolekogu koosolek on otsusvõimne, kui sellest vähemalt pool liikmetest osa võtavad, nende hulgas hoolekogu ja tööstusliku kooli juhataja või nende asemikud.

§ 77. Lähivad pedagoogikanõukogu ja hoolekogu arvamised lahku, otsustab küsimuse vastav koolivalitsus, riigikoolides — haridusministeerium.

Aruandja **J. Voiman** (loeb):

VII. Lastevanemate esitus.

§ 78. Kooli ja kodu vahel lähema ühenduse loomiseks kutsub koolijuhataja lastevanemate koosoleku kokku vähemalt üks kord aastas. Erakorraliselt võib lastevanemate koosoleku kokku kutsuda hoolekogu otsuse põhjal hoolekogu juhataja.

M. Juhkam (töer): Paragrahvi algus näeb ette hariliku korrana, et lastevanemate koosoleku kutsub kokku koolijuhataja. Paragrahvi lõpp räägib aga, et erakorraliselt võib lastevanemate koosoleku kokku kutsuda hoolekogu otsuse põhjal hoolekogu juhataja. Sarnane kord avab aga tee kõige halvematele intriigidelle. Sest vanematekogu võidakse kokku kutsuda mööda minnes koolijuhatajast. Sarnasel koosolekul võib koolijuhataja teadmata teha tema kohta kõiksuguseid otsuseid, mis esitatakse koolivalitsusele. Kui mingisuguseid otsuseid teha tahetakse koolijuhataja kohta, siis harilikult käiaksegi sarnast teed. Et seda ära hoida, teen ettepaneku, kustutada paragrahvi lõpp algades sõnast „kutsuda“, ja lugeda selle asemele „kutsumist nõuda hoolekogu oma sellekohase otsuse põhjal“. Tähendab hoolekogul on õigus nõuda vanematekogu kokkukutsumist, aga tegelikult kutsub vanematekogu kokku siiski kooli juhataja.

Juhataja **A. Rei**: Aruandja lõpusõna ei tarvita. Rkl Juhkam'i ettepanek seisab selles, et kustutada paragrahvi lõpp algades sõnast „kutsuda“ ja lugeda selle asemel paragrahvi viimane osa järgmiselt: „kutsumist nõuda hoolekogu oma sellekohase otsuse põhjal“. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud. Pannen hääletamisele § 78 ühes vastuvõetud parandusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 78 ühes parandusega vastu võetud.

Aruandja **J. Voiman** (loeb):

„§ 79. Vanemate koosoleku ülesandeks on kasvatus- ja õpetustöösse puutuvate küsimuste arutamine ja sooviavalduste esitamine pedagoogikanõukogule ja hoolekogule“.

Teen ettepaneku, paragrahvi alguses sõna „Vanemate“ asemele võtta „lastevanemate“.

Juhataja **A. Rei**: Aruandja poolt on ettepanek, sõna „vanemate“ asemele võtta „lastevanemate“.

Haridusminister **H. B. Rahamägi**: Haridusministeerium on käesolevas seaduses võtnud tarvitusele sõna „Vanemate“ mitte „lastevanemate“, sest tööstuskoolides käivad harilikult ka vanemad inimesed. Ka teistes koolides on ette nähtud „Vanematekogud“ mitte „Lastevanematekogud“, miks pole siis võimalik ka siin nimetada „Vanemate“.

Juhataja **A. Rei**: Aruandja võttis oma ettepaneku tagasi. Hääletamisele tuleb § 79. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 79 vastu võetud.

Aruandja **J. Voiman** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 80—90.

§ 80. Vanemate koosolek võib oma ülesannete täitmiseks erikomisjoni valida.

§ 81. Vanemate koosoleku sellekohase otsuse põhjal asutatakse kooli juurde vanemate komitee, kuhu kuuluvad kooli juhataja, lastevanemate esitajad iga klassi kohta 2 ning 2 õppejõudu pedagoogikanõukogu valimisel. Lastevanemate esitajad valib vanemate koosolek lastevanemate või nende asemikkude hulgest. Kõik esitajad valitakse üheks aastaks. Komitee valib enese keskelt esimehe, tema asemiku, laekahoidja ja sekretäri.

§ 82. Vanemate komitee aitab kooli ja kodu vahel ühendust alal hoida ning süvendada, arutab kasvatusküsimusi, püüab nõrgematele õpilastele paremat edasijõudmist võimaldada, muretseb kehvematele ainelist toetust, aitab õpilaste toitluse ja tervishoiu olusid korraldada ja organiseerida lastele kohaseid lõbustusi ning õppekäike.

§ 83. Vanemate komitee valib pedagoogikanõukogusse 1—2 ja kooli hoolekogusse 2 lastevanemate esitajat. Ühel selleks valitud esitajal on õigus õppetunde pealt kuulata ja märgatud puudustest tarbekorral koolijuhatajale või vanemate komitee koosolekule teatada, kuid tal ei ole õigust isiklikult mingisuguseid märkusi ega korraldusi teha.

Kus ei ole vanemate komiteed loodud, seal valitakse käesolevas paragrahvis tähendatud esitajad vanemate koosolekul.

§ 84. Vanemate komitee koosoleku kutsub kokku esimees tarvituse järgi. Koosolek on otsusvõimne, kui koos vähemalt pooled liikmed, nende hulgas komitee esimees ja kooli-

juhataja või nende asetäitjad. Otsuse tegemiseks on tarvis, et selle poolt oleks enam kui pool koosolijaist. Kui hääled poolenevad, annab juhataja hääle ülekaalu.

§ 85. Vanemate komitee liikmete või § 83. tähendatud esitajate valimiseks on vanemate üldine koosolek otsusvõimne, kui sellest osa võtab $\frac{1}{5}$ kõigist kohalikkudest lastevanematest või nende asemikkudest, kellel selleks kirjalik volitus. Kui vanemate koosolek kokkutulnud liikmete vähese arvu pärast jääb pidamata, peetakse koosolek mitte varem kui ühe nädala pärast. Teistkordne koosolek on kokkutulnud liikmete arvule vaatamata otsusvõimne. Õppejõud võtavad osa vanemate koosolekust sõnaõigusega.

§ 86. Vanemate koosoleku algul valitakse koosoleku juhataja ja kirjatöömehetaja. Otsused tehakse liht häälteenamusega. Koosoleku protokollid kinnitavad juhataja, kirjatöömehetaja ja vähemalt kolm koosolekul valitud isikut oma allkirjaga.

VIII. Tööstusliikude koolide õigused.

§ 87. Tööstuslikul koolil on oma pitsat. Kõik koolisse puutuvad aktid, palvekirjad, kinnituskirjad jne. on vabad margimaksust; samuti on vabastatud kooli kinnisvara kõikidest riigi- ja kogukonna maksudest ning naturaalkohustustest.

§ 88. Tööstusliikude koolide poolt korraldatud õppereisidest osavõtjad õppejõud ja õpilased saavad riigi raudteel ja laevadel — sellekohastes Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud erimäärustes ettenähtud maksuta sõidu või hinnaalanduse ning õpilased hinnaalanduse raudteel koolivaheajaga koju sõitmiseks ja tagasi.

§ 89. Tööstusliikude koolide tarvidusteks haridusministeeriumi loal sissetoodavad õppevahendid, nende osad ja raamatud on tollimaksust vabad.

IX. Seaduse elluviimine.

§ 90. Käesolev seadus hakkab masma 1. augustist 1926. a., mis ajast tühistuvad senni maksvad seadused tööstusliikude koolide ja õppetöökodade kohta, nimelt: V. Sead. Kogu XI köite 1893. a. väljaande I jao §§ 1814—1834 ja sama köite 1912. a. täienduse §§ 3339¹, 3339³ ja 3339⁶.

8. Koosoleku lõpetamine ning kahe järgmise koosoleku aja ja päevakorra kindlaks määramine.

Juhataja **A. Rei:**
Sõna on korra kohta rkl. Veberman'il.

E. Veberman (rhvsv): Arvesse võttes, et täna vastu võeti I lugemisel kaks seaduseelnõu, mille kiire iseloom, nimelt: riigiteenijate ühekordse palgalisa seadus ja riigitöölise ühekordse toetuse seadus, ja et need seadused peavad maksma hakkama juba 5. detsembril, oleks soovitatav, et nad lõpulikult vastu võetaks veel täna. Sel põhjusel teen ettepaneku, lõpetada praegune koosolek ja 15 minuti järele määrata uus koosolek, päevakorda võttes 1) riigiteenijate ühekordse palgalisa seadus — II lugemisel ja 2) riigitöölise ühekordse toetuse seadus — II lugemisel. Pärast teise koosoleku lõppu määrata 15 minuti järele kolmas koosolek, päevakorda võttes samad seadused III lugemisele ja käesoleva koosoleku päevakorra arutamata punktid.

Juhataja **A. Rei:** Rkl. Veberman'i poolt on korra kohta tehtud ettepanek. Kas nõutakse ettepaneku osaviisi hääletamist või korrage. (Vahelhüüded: Korrage!) Soovitakse korrage hääletamist. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 12.10 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **A. Rei.**

Abisekretäär **L. Raudkepp.**

